

Naročnina za Jugoslavijo: celoletno 180 din (za inozemstvo: 210 din), za 1/2 leta 90 din, za 1/4 leta 45 din, mesečno 15 din. Tedenska izdaja za celo leto 50 din. Plača in toži se v Ljubljani.

Uredništvo: Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23. Tel. 25-52. Uprava: Gregorčičeva ul. 27. Tel. 47-61. Rokopisov ne vračamo. — Račun pri poštni hranilnici v Ljubljani št. 11.953.

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Izhaja vsak ponedeljek, sredo in petek

Ljubljana, ponedeljek 7. novembra 1938

Cena posamezni številki din 1'50

Po belvederski razzodbi

Ni še niti 20 let minilo in versajska mirovna pogodba je ob vso veljavo. Najvidnejši dokaz tega novega stanja je belvederska razzodba, ki je viden dokaz, da gre odločujoča beseda v srednji Evropi le Nemčiji in Italiji. Kje so časi, ko je mogel čez noč vreči Pariz avstrijsko vlado, ker se je ta upala sanjati o carinski uniji z Nemčijo, kje so časi, ko so samo zapadne sile odločale o usodi Evrope!

Nezaslišana pomeni belvederska razzodba z ozirom na versajsko pogodbo, ki je zato tudi izgubila vso veljavo. Če objektivno in trezno presodimo novo stanje, moramo pa reči, da se je zgodilo samo to, kar se je moralo zgoditi. Stara resnica, da se zmagovalci polene, premaganci pa s tem večjo trdovratnostjo vržejo na delo, se je zopet izkazala. In v tem je tudi razlog za vso izpremembo. V Franciji so se vdajali iluziji, da je versajska pogodba večna, da je tudi vojaška premoč Francije za vedno zagotovljena in da nihče ne more iztrgati Franciji sadov zmage. V resnici je imela tudi Francija velikanske prednosti pred Nemčijo in mogla bi ohraniti svoje prvenstvo, če bi malo bolj delala. Toda na delo so pa v Franciji pozabili. V Nemčiji pa so nasprotno delali vedno bolj in vedno bolj intenzivno in tako se je v Nemčiji kopičila nova moč, dočim je v Franciji kopnela stara moč. Lepa dne se je moralo pokazati, da se je prejšnje razmerje popolnoma spremenilo in da je nekdanji premaganec postal zmagovalec. In nič drugega ko konstatacija tega novega stanja je bil Münchenski sporazum in kar mu je sledilo in tako tudi razzodba v Belvederu.

Kako poraz ojekleni voljo premaganih narodov, so mogli jugoslovanski gospodarski krogi konstatirati tudi pred leti, ko so potovali po Bolgarski, zlasti pa, ko so gledali v Sofiji veliko parado mladine na praznik sv. Cirila in Metoda. Takrat so spoznali jugoslovanski gospodarski delavci, kako je poraz dvignil Sofijo, kako pa je Beograd kljub mnogim lepim palačam v svojem elanu zaostal. Vseeno pa k sreči ni Beograd tako zelo zaupal zmagi kakor ji je zaupal Pariz in zasluga nepozabnega kralja Aleksandra je, da je obrnil s svojim potovanjem v Sofijo jugoslovansko zunanjo politiko v novo smer. V pravem času je bil potreben preobrat storjen.

Toda enak preobrat je treba narediti tudi vsem življenju, da se bo začelo bolje in več delati pri nas. Ni treba, da bi prevzemali iz drugih držav razne politične ideologije, toda zgledu dela, ki ga vidimo pri naših sosedih, moramo začeti slediti, in sicer čimprej in v čim večji meri.

Mnogo premalo se še pri nas dela in stvari, ki se pri naših sosedih dosega skoraj igraje, so pri nas kar nedosegljive. Kje bi bilo n. pr. mogoče, da bi se v Nemčiji delala 12 km dolga železnica tako dolgo ko pri nas. Takšne železnice se napravijo v enem letu, ne delajo se pa par let. Pa vzemimo še druge primere. Komaj nekaj dni je od tega, ko je dobila Češkoslovaška nove meje, a velika avtomobilska cesta, ki bo dolga skoraj 1000 km, se že dela in mogli bi staviti, da bo prej gotova,

kakor pa naša kratka avtomobilska cesta iz Ljubljane na Sušak.

Če bi bila Nemčija na tak način odrezana od morja, kakor je bila Slovenija, bi v nekaj letih bilo zvezano od morja odtrgano ozemlje spet z morjem. Pri nas pa smo po dvajsetih letih še vedno tam, kjer smo bili pred dvajsetimi leti. Najeli smo celo v tujini denar za to novo železnico, a ga seveda zapravili za druge namene. In kabel

iz Maribora v Beograd. Po mednarodnih pogodbah smo zavezani položiti ta kabel, računsko je dokazano, da bi se ta kabel tudi rentiral, neštetokrat je bilo dokazano, da naše gospodarstvo ta kabel nujno potrebuje — a nevarnost je, da bodo minila leta in kabla še ne bomo začeli polagati.

Premalo se pri nas dela, mnogo premalo. Naš tempo delavnosti ni v nobeni primeri s tempom delav-

nosti pri naših sosedih. Danes je že ta razlika silno velika, toda prav kmalu bo še mnogo večja in postala bo tudi nevarno velika. Vse zavisi od tega, če bomo mogli dvigniti tempo naše delavnosti, če bomo znali delati s takšno vztrajnostjo in odločnostjo, kakor so delali premaganci. Ta opomin nam kliče belvederska razzodba in tega opomina ne smemo za nobeno ceno preslišati!

dobi kupec v veleblagovnicah blago po nizki ceni, toda ceni primerna je tudi kakovost blaga. V veleblagovnicah se prodaja večina blaga, ki se izdeluje v serijah, če ni na dražbi ali v skladišču kupljeno preležano blago. Znano pa je, da je serijsko blago vedno blago manjše vrednosti in da se ne more meriti z blagom, ki ga prodaja samostojen trgovec, ki prodaja blago trajne vrednosti.

Interesantno pa je, da ravno oni ljudje, ki najbolj zagovarjajo veleblagovnice, v njih nič ne kupujejo. Ti pač vedo, da se prodaja v veleblagovnicah manjvredno blago in zato prepuščajo revnim slojem, da tam kupujejo.

Trgovski stan mora brezpogojno znova nastopiti z vso odločnostjo proti veleblagovnicam in vsem njihovim zagovornikom in čeprav tudi dnevnikom, ki branijo veleblagovnice. Z vsemi sredstvi in z vsem razpoložljivim orožjem se je treba upreti navalu akcije velekapitalističnih veleblagovnic. Trgovski stan ne sme biti tu prav nič sentimentalni ter ne sme poznati v tej borbi za svoj obstoj nikake obzirnosti.

Mnenja smo, da pristojne oblasti vedo, da imajo veleblagovnice samo en cilj — da napravijo čim večji čist dobiček in da izveljejo iz našega malega človeka čim več denarja. S svojim delom povzročajo osiromašenje našega človeka, ki mora neprestano kupovati njih blago, ker to blago silno malo časa traja. Zato je delovanje veleblagovnic proti interesom naroda. Ne sme pa se tudi prezreti, da so lastniki teh veleblagovnic brez izjeme samo tuji kapitalisti ter navadno nestrokovnjaki, ki imajo pred seboj samo en cilj, da čimprej zaslužijo čim več denarja.

Italijansko-romunska trgovinska pogajanja

V Bukarešto pride v kratkem italijanska gospodarska delegacija pod vodstvom g. Ricarda Raffaelija. Takoj po prihodu italijanske delegacije se začne italijansko-romunska pogajanja za poglobitev trgovinskih odnošajev med obema državama. Italija želi predvsem povečati odjem svojega industrijskega blaga v Romuniji. Klirinški promet med Italijo in Romunijo ni letos presegal niti 250 milijonov lir. »Pester Lloyd« poroča, da se je na sestanku Ribbentropa z grofom Cianom govorilo tudi o razdelitvi gospodarske interesne sfere v Romuniji med Italijo in Nemčijo.

Obnova italijanske trgovinske mornarice

Società finanziaria marittima (Finmare), ki je državna ustanova, prvi v svojem poslovnem poročilu, da bo do leta 1942. dala v promet 44 ladij z 250.000 tonami nosnosti. Od teh ladij je namenjenih 11 za Severno Ameriko in Daljni vzhod, 3 za Črno morje, 6 za Severno in Baltičsko morje, 6 za italijansko obalno ladjeje, 2 za srednjo Ameriko in Pacifik, 2 za latinsko Ameriko, 1 za Šangaj, 1 za Egipt in 1 ladja za Carigrad.

»Finmare« kontrolira naslednje italijanske ladijske družbe: »Italia«, »Lloyd Triestino«, »Tirrenia« in »Adriatica«. Akcijski kapital vseh štirih družb znaša 1.100 milijonov lir, vse ladje teh štirih družb imajo 1,3 milijona bruto ton.

Privilegiji za uničevanje trgovcev

Zahtevamo zaščito davkoplačevalcev

... »Ta konzumna zadruga (v Mačvi) je tako močna, da takoj uniči trgovca, če se pojavi v vasi. Zdej se je eden pojavil in zadruga ga bo uničila. Par jih je že uničila.

Torej si ljudje lahko sami pomagajo in nabavljajo vse potrebno brez posredovalcev in izkoriščevalcev.

V slogi je moč!

(»Tabor« z dne 22. X. 1938.)

Bolj odkritosrčno, pa tudi bolj cinično res ni mogoče priznati, da je eden glavnih namenov konsumnih zadrug, da uničijo trgovce. Ni glavni namen ta, da bi si ljudje pomagali z zadrugo sebi, temveč glavni namen je, da škodujejo drugim. Tako nizko je padla zadruga misel, ki je danes v veljavi.

A drugim, zlasti pa trgovcu, je treba škodovati tako, da bo uničen. Kakor je dejal na občnem zboru nabavljalne zadruge državnih nameščencev neki državni uradnik, da nabavljalne zadruge ne bodo odnehale prej, dokler čisto ne uničijo vseh trgovcev, tako se ta refren ponavlja sedaj tudi po vseh drugih zadrugah. In klasičen dokaz nam nudi uvodoma citirani konec uvodnika iz »Tabora«, ko nekdo opisuje svoje popotne vtise iz Mačve.

Sami si lahko pomagajo ljudje, če se združijo v zadrugo, da uničijo trgovca! In zadovoljno dostavlja, da je neka zadruga v Mačvi mnogo trgovcev že uničila, mnogo pa jih bo. Kajti ta zadruga je tako močna, da takoj uniči trgovca, čim se le pojavi v vasi.

Zadruge zahtevajo za sebe od države razne ugodnosti v imenu zaščite socialno šibkejših slojev. Nedvomno je tudi, da sme država dovoljevati ugodnosti v breme celote samo v korist socialno šibkejših. Vprašamo pa sedaj: Kdo pa je v našem konkretnem primeru socialno šibkejši? Ali morda zadruga, ki je tako močna, da takoj uniči trgovca, če se le pojavi v vasi, ali pa trgovec, ki je proti tej zadrugi čisto brez moči! Ali je socialno šibkejša zadruga, ki se javno ponaša s tem, da je že uničila mnogo trgovcev in da jih bo še mnogo uničila, ali pa vsi ti uničeni trgovci, ki so bili kljub svojim plačanim davkom popolnoma brez zaščite proti tej zadrugi?

Vprašamo in zahtevamo odgovor!

Vprašamo pa tudi to: Ali dobivajo zadruge davčne in druge ugodnosti zato, da uničujejo davkoplačevalce? Naj nam oni, ki predpisujejo trgovcem davke, odgovore na to vprašanje!

Državljan, ki plačuje vse davke, državljani, ki vestno in v redu izvršuje vse svoje državljanske dolžnosti, ima tudi pravico, da ga država ščiti. To velja za vse držav-

ljane in tudi za trgovce! V tistem hipu ko država pobira od trgovca davek od njegovega trgovskega poslovanja, prevzema tudi dolžnost, da omogoči trgovcu trgovsko poslovanje, kakor je predpisano po obrtnem zakonu. Če pa država trgovcu te zaščite ne daje, tudi nima pravice, da pobira od trgovca davek. To je jasno ko beli dan.

Če pravijo zagovorniki konsumnih zadrug in z njimi tudi zagovorniki veleblagovnic — pikantno, da se zastopniki širokih potrošnih slojev znajdejo na isti liniji z velekapitalisti — da so trgovci izkoriščevalci in da jih je zato treba izločiti, potem je to le puhla fraza, ki je primerna za demagoške shode, ki pa ne bi smela imeti na državno gospodarsko politiko prav nobenega vpliva. Kajti če bi bilo res, da so trgovci tako škodljivi izkoriščevalci, potem bi morala državna oblast trgovino sploh prepovedati. Kajti nobenih za javnost škodljivih izkoriščevalcev se ne sme trpeti. Drugo vprašanje pa je seveda, kako bi svet pogledal, če bi državna oblast trgovino prepovedala, kajti ves svet ve, da brez trgovine ni mogoče živeti in da je trgovina za vse narode koristna in dobičkanosna ustanova, ki je sploh pogrešati ne morejo. V Rusiji so sicer res boljševiki odpravili tr-

Obračun z veleblagovnicami in njih zagovorniki

Na inseratne članke »Vremena« so po vrsti odgovorili vsi trgovski listi v državi z ostrimi, stvarnimi in zato tudi učinkovitimi članki. Tako je reagiral na te članke »Jugoslovanski Gvozdjar« z naslednjim člankom:

Postavlja se vprašanje, če so veleblagovnice sploh potrebne. Trgovski stan je takoj v začetku odločno nastopil proti veleblagovnicam in akcije jugoslovanskih trgovcev proti tem velekapitalističnim tujim podjetjem so še vsem v živem spominu. Najdejo se pa tudi nekateri, ki branijo veleblagovnice in ti pravijo, da so veleblagovnice potrebne, ker da koristijo širokim ljudskim slojem. Zlasti govore tako nekateri dnevniki, ki za to svoje napačno gledanje na vso zadevo dobivajo mastne honorarje. Tako je tudi nedavno objavil znan in razširjen beograjski dnevnik »Vreme« velškanski članek z naslovi, padajočimi v oči, o življenjski potrebi veleblagovnic. Pri tem je uporabljal pojme in trditve, ki so bile zgrajene na načelu na glavo postavljene logike. Navajal je fraze in citate, ki so spadali v filozofijo, ki

pa niso imeli z zagovorom veleblagovnic prav nikake zveze. Tako se je v tem kilometrskem članku tudi čital stavek: »Potrošnik je kralj v narodnem gospodarstvu.« Z veleblagovnicami ta trditev seveda nima nikake zveze, to pa dobro plačane avtorje teh inseratnih člankov ne briga, ker je važno le to, da ti citati napravijo videz, kakor da bi se mogla zagovarjati zadeva veleblagovnic z velikimi argumenti.

Vse to zlorabljanje citatov je tako očitno, da ni treba še na široko dokazovati, da so ti citati navaden bluf. S temi citati se pač hoče prevariti lahkoverni svet in da bi laže nasel, se citirajo imena velikih mož, ki za obstoj veleblagovnic niso niti vedeli, ker jih že davno ni bilo na svetu, ko so veleblagovnice nastale. Na tej laži sezidana propaganda zato tudi ne more uspeti in zato se z njo ne bomo še nadalje bavili.

Pač pa je treba posebej opozoriti na neko drugo stvar. V veleblagovnicah kupujejo večinoma najbolj revni ljudje. Zato so tudi veleblagovnice baš za siromašne ljudi najbolj škodljive. Res je, da

Tuja podjetja pri nas menjajo lastnike

Nova politična sprememba v Evropi povzroča tudi spremembo v lastništvu podjetij, ker mnogim kapitalistom nova situacija ni po volji. Zato se umikajo z nekaterih trgov ter prepuščajo te novim lastnikom. Tako se nameravajo umakniti nekateri kapitalisti tudi z jugoslovanskega trga ter odstopiti svoje deleže v jugoslovanskih podjetjih tujim družbam. Vsa pogajanja pa se vodijo v največji tajnosti, da nihče ne ve, za katera jugoslovanska podjetja gre.

Po pravici zahtevajo nekateri nešči nacionalni gospodarski ljudje, da bi morali to priliko izkoristiti in delati na to, da pridejo ta podjetja v domače jugoslovanske roke. Zato predlagajo, da bi se v ta namen ustanovilo veliko domače podjetje, ki bi skrbelo, da se zbere v ta namen potreben denar. Seveda pa bi morale pri tem pomagati tudi Narodna banka ter vsi državni in samoupravni denarni zavodi.

Plačila v naprej za še ne izvožene predmete

Zbornica za TOI v Ljubljani je dobila od Narodne banke kraljevine Jugoslavije naslednje opozorilo:

»Opažamo, posebno v zadnjem času, da se v korist naših izvoznikov v veliki meri vrše vplačila v kliring kot vplačila v naprej za blago, katero še ni izvoženo. To se dogaja v glavnem pri onih kliringih, pri katerih je naša terjatev tudi sicer velika. S takim načinom plačila neizvoženega blaga se še bolj povečujejo naše terjatve.

Da bi naši izvozniki s takim načinom poslovanja ne kršili deviznih predpisov, jih Narodna banka s tem opozarja, da bo v bodoče dovoljevala plačila v naprej po kliringu samo v opravičljivih primerih, razume se samo za ono blago, za katero pri izvozu ni posebnih odredb, vendar samo pod pogojem, da se izvozniki predhodno Narodni banki pismeno zavežejo, da bodo za vsoto, ki je plačana v kliring v naprej, v resnici izvozili blago v ono državo, iz katere so prejeli denar in v roku, katerega odredi banka. Ko banka sprejme poročilo korespondenta o izvršenem plačilu v kliring v naprej, bo poslala izvozniku obrazec zaveze, da ga točno izpolni, podpiše in vrne. Po prejemu te obveze izvrši banka izplačilo, oziroma izda kliringški ček ali nakaznico.

Ravno tako so v teh primerih izvozniki dolžni, da po izvršenem izvozu pošljejo Narodni banki na vpogled: kopijo fakture, duplikat tovornega lista in duplikat carinske deklaracije. Obenem naj ji sporoče: ime pooblaščenega zavoda, ki bo izdal izvozniško potrdilo, številko in datum tega potrdila, na katero vsoto je izstavljeno, na katero vrsto blaga in za katero državo.

Po prejemu teh podatkov bo Narodna banka ob vrnitvi navedenih dokumentov izdala potrebno izjavo, s katero bo mogoče opravičiti potrdilo o zavarovanju valute.

Nemci nam hočejo napraviti ceste

Nemška industrija za gradnjo cest je večinoma že dokončala svoje delo in Nemčija bo imela v kratkem vse omrežje modernih avtomobilskih cest gotovo. Zaradi tega je nastala nevarnost, da bo znaten del pri cestnih delih zaposlenega delavstva postal brezposeln. Uradni krogi v Berlinu so prišli zato na misel, da bi začeli Nemci delati moderne avtomobilske ceste v balkanskih državah. V ta namen so se baje tudi že vršili oficialni razgovori v Beogradu. Nemške tvrdke so baje pripravljene, da nam napravijo potrebne avtomobilske ceste. Ne zahtevajo plačila v denarju, temveč bi se zadovoljile s tem, da plačamo

Posebnosti in uspehi nemške industrije

Ugled nemške industrije, ki si je znala tudi v najtežjih časih pomagati in se povzpeti celo do tekmovalne stopnje z nasprotno ameriško tehniko, si razlagajo mnogi poznavalci nemškega naroda predvsem kot zaslugo in uspeh nemške organizacijske sposobnosti in praktičnosti. Zaradi teh dveh lastnosti si Nemci, ki sicer niso izredno iznajdljivi narod, umejo prisvojiti važne tuje iznajdbe in jih izčrpati do skrajne možnosti. Nemci vrtajo ob iznajdbah tako dolgo, da izvedejo vse praktične koristi in dosežejo tudi najnižjo ceno. Tako je postalo poceni blago že tipično nemško (Deutsche Ware, Made in Germany), še bolj pa se je nemško gospodarstvo razmahnilo po zmagi narodnega socializma, ki je razbil meje, ki so Nemce utesnjevale. Po hudih življenjskih težavah so bili Nemci prisiljeni k vztrajnemu delu in so se utrdili. Kakor vsak preskušeni človek ali narod so postali bolj žilavi in pripravljivi na disciplino.

V članku o metodah nemške industrije, ki ga je objavil v »Hrvatskem dnevniku«, pravi Otmar Preindl, da se je hitlerizmu posrečilo spraviti na dan vse te pozitivne elemente. Država je pa poskrbela za prodajo izdelkov. V novi Nemčiji se ni odkrilo toliko novega, marveč se je predvsem hitelo uporabiti staro in to je glavno, da se vse uporabi.

Francozi in Nemci

Kot značilen primer se navaja razlika med francosko strojno puško St. Etienne in nemško Schwarzlose. Za duha francoske tehnike so značilni lepota, udobnost, vsestranskost in umetniška izdelava. Nemški model pa je najenostavnejši, da ga lahko sestavi vsak otrok in da je pokvara skoraj nemogoča, nima toliko dodatkov, toda zato deluje tudi v sili. Zato so razumljive besede nemškega tehnika, ki je priznal nekoč to razmerje sledeče: Če bi se združili francoski duh, nemška organizacija in zvesti slovanski kupec ter potrošnik, bi nastal v Evropi raj in »stari kontinent« bi premagal vse ostale, čeprav je najmanjši.

Znano je, da se Nemci poslužujejo večinoma francoskih izumov. Francozi dajo idejo, pa jo tudi kmalu odvržejo; ne tako pridni Nemec, ki ima »blazinice« (Sitzfleisch) in ki dela vdano ter vztrajno — dokler dela. Prav tako temeljito pa tudi počiva pošteno in nihče ga ne sme motiti. Temu je prištetih še njegovo disciplino, ki mu pomaga tudi čez največje zapreke.

Bremena vojne odškodnine

Ne sme se pozabiti, da je plačala Nemčija vojno zelo drago, zlasti pa je bil še visok vojni tribut po dobojnih Versaja. Po mirovni pogodbi je morala plačati Nemčija do leta 1921. nič manj ko 20 milijard mark (tri sto milijard dinarjev) kot predjem. Za 40 milijard je morala položiti še ček na zlate marke in za obresti po 25% do l. 1926., dalje 5 in 1% za amortizacijo. Izjaviti je tudi morala, da izplača še teh 40 milijard, če bi se videlo, da zmore. Razen zlate je morala dati zmagovalcem vse trgovinske ladje od 1600 ton naprej, v petih letih še 200.000 ton novih ladij, 700 žrebcev, 40 tisoč kobil, 4000 ple-

z dobavo kmetijskih pridelkov in surovin.

Navidezno je nemški predlog zelo ugoden. Če pa pomislimo, da bi izvajanje te ponudbe pomenilo, da bi tuji delavci naravnost preplavili našo deželo, potem se ta ponudba res ne bi smela sprejeti. Delavnih rok imamo vendar sami več ko zadosti.

menskih bikov, 140.000 molznih krav, 40.000 plemenskih svinj. V dobi petih let je morala dati letno po 40 do 45 mil. ton premoga, pozneje po 33 mil. ton; dalje tri leta po 35.000 ton bencola, 50.000 ton katrana, pet tisoč lokomotiv, 150 tisoč vagonov, 5000 tovornih avtomobilov, mnogo kmetijskih strojev idr. Seveda so morali razpustiti svojo vojsko ter uničiti svoje orožje, zmanjšati mornarico na nekaj tisočev ton. Uničevanje 400 letal in 900 motorjev v Dunajskem novem mestu so nadzorovali italijanski vojaki. Nemčiji je bilo prepovedano izdelovati orožje in municijo, kar je nadzorovala tuja komisija. Nemčiji je bilo življenje okrnjeno. Kakšen pa je bil rezultat?

Namesto zrakoplovov so pričeli Nemci delati jadralna letala in — napredovali z aeroplani brez motorja, da je nastal celo nov šport. Zračno jadranje je postalo celo ljudski šport. Industrija je začela izdelovati taka letala, in treba jim je bilo le še dodati motor, da so bila zmožna za navadno letalsko službo. Še več! Nemci so medtem tako spopolnili letala, da porabljajo najmanj gorilne sile. Tovarna Junkers je dosegla svoje svetovne uspehe na ta način. Ker pa Nemci niso smeli delati velikih motorjev, so morali najti tudi manj težke tvarine za letala. In našli so namesto dragih tujih surovin in zlasti še bencina — letala iz duraluminija na dizlove motorje, ki uporabljajo težka olja.

Danes ima Nemčija lokomotive za pogon s premogovimi odpadki. Razen tega so v Evropi prvi izdelali varne jeklene vagon ameriškega tipa. Pri trčenjih se ti vagoni ne prelomijo in zato ni človeških žrtev. Nemci so to iznajdbo dobro izkoristili za svojo reklamo v svetu. Tudi je zelo važno, da so dobile mnoge države iz reparacij nemške stroje in vozila, za katere potrebujejo odtlej mnogo nadomestnih delov in popravil ter morajo vse naročiti pri nemških tovarnah.

Reparacije in surogati

Odvisnost zmagovalec od nemškega blaga se je povečala prav zaradi teh reparacij, posebno ker so se v mnogih deželah mehaniki zelo privadili na nemške stroje in nemške izdelke, da je bilo izdelke ostalih držav težko prodati. Na vse zadnje je na ta način Nemčija izvela koristi iz svoje nesre-

če. Izkoristila je mirovne pogodbe za svoje gospodarske načrte.

Druga faza je bila doba nadomestkov ali surogatov. Hitlerjevci trdijo, da je bila Nemčija ob njihovem prihodu na oblast popolnoma na tleh. Državne blagajne so bile prazne, v državi ni bilo ne zlatih ne deviznih rezerv. Vsa industrija je stala. Ker Nemčija ni mogla prodajati, tudi ni mogla ničesar kupiti. Nasprotna propaganda je vzela Nemčiji ves zunanji kredit. Zato so morali Nemci iz lastnih sredstev pričeti načrtno uvažanje velikih množin blaga, zlasti surovin za tekstilno industrijo, olj, železa in drugih kovin ter lesa, kateri je bil edini poceni, medtem ko so morali kovine plačati bogatim državam v gotovini in zlatu. Tako ni šlo!

Nastopiti so morali nemški tehniki in prevreči vse možne iznajdbe iz šol in laboratorijev in arhivov, da so pričeli izdelovati surogate. Prišlo je do tega, da so izdelovali še bolj drage nadomestke za surovine — Ersatzstoffe. Nekaj časa se je računalo, da bo Nemčija morala ustaviti industrijo teh nadomestkov, to je umetnega bencina, umetnih tkanin, svile, in da bo morala spet uvažati vse surovine. Toda zaradi velikega zunanjega pritiska Nemčija ni mogla več nazaj. Pač pa je pričela izvajati to umetno pridobivanje na veliko in je kljub vsemu dosegla uspeh — umetne snovi so postale cenejše, umetne tkanine cenejše od volnenih in bombažnih, pa vendarle tudi trdne (o čemer so mnenja še precej različna — op. ur.). To blago je nato vrgla Nemčija na svetovni trg in ga skuša plasirati v svojem območju, zlasti še na jugovzhodu Evrope in v kolonije. Če gledamo te izdelke, si res težko predstavljamo, da je krasno žensko blago iz žaganja in drugih lesnih odpadkov, predelanih z žvepleno kislino. Mnogo uspehov je že doseženih tudi v izdelavi aluminijeve posode. Aluminij v družbi drugih lahkih kovin je prodril v nemški strojni industriji tudi na mesto železa in drugega jekla. Za motorje se uporabljajo v Nemčiji umetna pogonska sredstva itd.

Nemci so torej storili to, kar so morali, ker ni bilo drugega izhoda: naredili so iz stiske odliko (Aus der Not eine Tugend), kakor pravijo sami v starem pregovoru. To pa sta jim pomagale doseči predvsem njihova organizacija dela in njihova pridnost.

Pred novo orientacijo franc. gospodarstva

Trgovinski minister Gentin je na kongresu nar. soc. stranke v Marseilleu opozarjal na nujnost nove orientacije francoskega gospodarstva. Izjavil se je za državno orientirano gospodarstvo (économie orientée), ki naj bi bila nekako v sredini med svobodnim in dirigiranim gospodarstvom. Postavljena pred nujnost, da se končno odloči ali za svobodno igro sil ali za avtoritativno gospodarstvo, naj bi Francija ustanovila sebi gospodarstvo, v katerem bi se kapital in delo na eni strani uveljavljala v okviru zasebnega gospodarstva po pravilih zasebnega prava, na drugi strani pa naj bi država v primeru nezadostne zasebne iniciative koordinirala vse ustvarjajoče sile in jih obvarovala pred anarhičnimi elementi. Takšna gospodarska politika bi se seveda mogla izvesti le postopoma ter bi morala sloneti na možnostih francoske proizvodnje in francoskega izvoza. Zato bi se morali najprej proučiti temelji proizvodnje in izvoza in šele potem bi se določila smer nadaljnega razvoja pro-

izvodnje. Zlasti pa bi bilo treba urediti način fabrične proizvodnje, kapitalnih investicij ter uporabe delovne sile. Predvsem pa bi se moralo delati na to, da se pritegne zasebni kapital v investicije. V primerih, ko bi bila potrebna državna finančna pomoč, bi se mogle ustanoviti tudi mešane zasebno-državne družbe, če bi pa zasebno gospodarstvo odpovedalo, tudi čisto državna podjetja. Glede nastavitve delavstva bi morala vladati svoboda, glede delovne dobe pa bi se moralo doseči povečanje proizvodnje. A treba je tudi misliti na dvig kakovosti izdelkov.

Medtem ko se obravnavajo razni načrti za dvig francoskega gospodarstva, pa postaja stiska državne blagajne vedno večja. Do konca leta bo morala ta izplačati še 30 milijard frankov. Ni čuda, če je pri tej stiski drž. blagajne zahteval bivši fin. minister Marchandea, da je treba proglasiti kot drž. sovražnika št. 1 tistega, ki iz demagoških razlogov nasprotuje vladnemu prizadevanju, da se sanirajo državne finance.

Politične vesti

Knez namestnik Pavle je imel z romunskim kraljem konferenco. Uradno poročilo pravi, da se je na konferenci pretresal splošno politični položaj ter se je pri tem spet ugotovila popolna enakost nazorov o vseh vprašanih. Nadalje se je ugotovilo, da je sodelovanje obeh držav danes čvrstše in tesnejše kakor je bilo kdaj koli.

Romunski kralj Karol je sprejel dopisnika »Daily Expressa« in mu naglasil svoje zadovoljstvo, da se Anglija vedno bolj zanima za Romunijo. Dostavil je, da je pri obnovi Romunije za vse države dovolj prostora, če le hočejo pri obnovi sodelovati. Na koncu svoje izjave je poudaril, da je Romunija vedno spoštovala pravice narodnih manjšin ter sama od sebe ustanovila za manjšine poseben manjšinski statut.

Francoski min. predsednik Daladier je povabil angleškega min. predsednika Chamberlaina in zun. ministra Halifaxa na tridnevni razgovor v Pariz. Francoski in angleški ministri bi razpravljali predvsem o naslednjih vprašanih: Zbližanje Anglije in Francije z Italijo, skupen nastop obeh držav v arabskem vprašanju, rešitev španskega vprašanja, dogodki na Daljnem vzhodu in ogroženi francoski ter angleški interesi, sedanji položaj v Evropi z ozirom na vedno večji vpliv osi Rim-Berlin, vprašanje nemških kolonij ter priprava konference štirih velesil. Francoski tisk poudarja, da je postala angleško-francoska konferenca potrebna, ker se je položaj po Münchenskem sporazumu popolnoma spremenil.

Tudi angleški tisk obširno razpravlja o novo nastali situaciji v Evropi ter pravi, da bo morala Francija popolnoma spremeniti svoja zavezništva. Zvezo s Sovjetsko Rusijo naj Francija takoj odpove, nasloni pa naj se bolj na Poljsko, ki je sedaj nejevoljna, ker je njena zahteva po skupni meji z Madžarsko propadla. Tudi z Romunijo mora najti Francija boljše stike. Le na ta način se more prepričati, da ne dobi Nemčija popolne premoči v južnovzhodni Evropi.

Madžarske čete so prekorčile v soboto češkoslovaško mejo in vkorakale v odstopljeno slovaško ozemlje. Ljudstvo je baje madžarsko vojsko navdušeno pozdravljalo.

V poljskih vladnih krogih govore baje, da ne bosta ne poljska niti madžarska vlada jamčile za nove češkoslovaške meje, dokler ne bo Karpatska Ukrajina v celoti izročena Madžarski. Tako poročajo angleški listi.

Drž. upravitelj Horthy je izdal na prebivalstvo novo pridobljenega ozemlja proglas v madžarskem, nemškem, slovaškem in ukrajinskem jeziku. Horthy v tem proglasu izjavlja, da prihaja Madžarska v te nove kraje, da zaščiti prebivalstvo in da ta kraj nikdar več ne bo zapustila.

Drž. upravitelj Horthy se baje namerava oklicati za madžarskega kralja, kakor poroča neki varšavski list. Isti list poroča nadalje, da bo madžarska vlada izvedla agrarno reformo, ki pa bo tako imenitno prikrojena, da bodo morali kmetje iz bivšega čl. ozemlja nazaj vrniti madžarskim magnatom zemljo, ki je prišla pod agrarno reformo. Vest o proglasitvi Horthyja za kralja pa uradni krogi demantirajo.

V nedeljo so bile na Poljskem volitve, ki se jih pa opozicionalne stranke niso udeležile. Zato bo naravno »zmagala« vladna stranka. Kolik je odstotek volivne udeležbe še ni znano.

Poljski poslanik v Parizu Lukaszewicz je obiskal zun. ministra Bonnetta in mu sporočil, da je Poljska z dunajsko razsodbo o madžarsko-češkoslovaški razmejitvi skrajno nezadovoljna. Bonnet mu je baje izjavil, da Francija popolnoma razume poljsko stališče in da simpatizira s Poljsko.

Slovaška bo morala odstopiti Madžarski 799 občin z 859.000 prebivalci. Od teh je 286.000 Slovakov. Nekatero občino so čisto slovaške in te prosijo sedaj slovaško vlado, da bi ostale pod Slovaško. Seveda zama! V znak žalosti nad toliko izgubo ozemlja — in pri tem najrodovitnejšega — so na Slovaškem odpovedane vse zabavne prireditve.

Nemška vlada je predlagala vladi v Karpatski Ukrajini, da ji dovolj, da pošlje v Karpatsko Ukrajino več bataljonov delavcev, ki bodo napravili najbolj nujna javna dela.

Francove čete so dosegle ob Ebru znaten uspeh in so se morale republikanske čete umakniti v nove postojanke.

Z osvojitvijo Hankova je dobila Japonska velikanska ležišča premoga, mangana, cinka, svineca, antimona, soli, surove volne, olja, riža, žitaric in živine.

Denarstvo

Tečaji so se dvignili

Značilnost preteklega tedna na naših borzah je, da so tečaji skoraj vseh državnih vrednostnih papirjev napredovali, najbolj pa tečaji vojne škode. Ta je tudi poegnala s seboj vse druge papirje. Napredoval je tudi tečaj dalmatinskih obveznic, ki prihajajo vedno nove na trg. Dvig tečaja pa je tu tudi posledica intervencije javne roke. Gibanje tečajev kaže naslednja tabela:

	28. X.	4. XI.
vojna škoda	473,50	476,50
7% investicijsko	99,—	99,50
4% agrarne	60,50	60,50
6% begluške	90,75	91,—
6% dalmatinske	90,25	90,50
7% Blair	92,—	92,25
8% Blair	98,—	99,—
7% Seligman	101,—	101,—
7% stabilizacij.	97,50	98,—

Promet je znašal 7,9 milijona din, za 0,3 milijona din več ko prejšnji teden.

Napredovale so delnice PAB, ki so notirale najprej po 230—225, a zaključile po 233. Delnice Narodne banke so ostale brez spremembe.

Klirinška marka je začela teden s tečajem 14,33, zaključila pa po 14,28. Angleške funte je dajala Narodna banka še nadalje za uvoz surovin po 238, na zasebnem trgu pa je bil tečaj višji, povprečno po 244, na črni borzi celo po 270, kakor pravijo. Tečaji drugih deviz so bili: francoski frank po 137, švicarski frank po 11,65—11,70, ameriški dolar po 51,26 itd.

Promet je znašal 27,02 milijona dinarjev, za 2,06 milijona dinarjev manj ko prejšnji teden.

Devizni promet na ljubljanski borzi je znašal pretekli teden 5,4 milijona din.

Denarni zavodi na sudetskem ozemlju so začeli 2. novembra redno poslovati, ker so bila ugodno zaključena pogajanja med češkimi in nemškimi denarnimi zavodi o prevzemu podružnic čeških denarnih zavodov.

Po izkazu Reichsbanke se je v zadnjem tednu oktobra povečal obtok denarja za 787 na 9.856 milijonov RM. V primeri z zadnjim tednom v septembru pa se je obtok zmanjšal za 298 milijonov RM. Kovinska podloga se je zmanjšala za 0,3 na 76,4 milijona RM. Rezerve zlata so ostale nespremenjene, zmanjšale pa so se devize.

Madžarska narodna banka izkazuje za konec oktobra povečanje obtoka bankovcev za 65,2 na 793,5 milijona pengov.

Vidne zlate zaloge na svetu so se po podatkih nemškega gospodarskega lista »Wirtschaft und Statistik« povečale za 2 milijardi RM.

Zunanja trgovina

Narodna banka je izplačala v italijanskem kliringu nakaznice do št. 18.187 z dne 6. avgusta.

Trgovinska pogajanja med Italijo in Rusijo bodo v kratkem po daljšem prizadevanju ugodno zaključena. Podlaga vsega sporazuma bo, da bo Rusija dobavljala Italiji petrolej, les, mangan in žita, Italija pa Rusiji industrijske izdelke. — Bojimo se, da bo zaradi tega sporazuma stališče naše trgovinske delegacije v Rimu nekoliko oslabiljeno.

Romunska vlada si zelo prizadeva, da bi povečala svoj izvoz v USA. Romunska vlada upa, da bi mogel znašati njen izvoz v USA, čeprav ne bi izvažala petroleja in pšenice ter koroze, eno milijardo lejev. V ta namen se namerava ustanoviti romunsko-ameriška trgovinska zbornica.

Bratislava bo baje postala svobodna luka, v kateri bodo imele Nemčija, Poljska in Madžarska svoje svobodne pristanišče cone.

Nemška vlada je dovolila sudetskemu gospodarstvu kredit 150 milijonov mark, da se bo moglo sudetsko gospodarstvo prilagoditi nemškemu.

Madžarsko-bolgarska trgovinska družba se bo ustanovila s pomočjo neke budimpeštanske velebanke. Madžarska je doslej uvažala iz Bolgarske le tobak, sedaj pa bi uvažala tudi surovine in rude, dočim naj bi dobavljala Bolgarski stroje.

Letošnja madžarska trgatev bo dala kvečjemu 3 milijone hl, dočim je dala lanska 4,3 milijona.

Letošnja letina češpelj na Madžarskem je bila v nasprotju z drugo sadno letino zelo dobra. Skupno je dala 800 vagonov češpelj. Od teh je izvozila Madžarska v Nemčijo 750 vagonov. Cene so bile letos boljše ter so se gibale med 26 in 30 stotinkami, dočim so se lani plačevale češplje le po 15 stotink kg.

Uvoz Nemčije (brez Avstrije) se je v prvih 9 mesecih l. povečal za 122 milijonov na 4 milijarde RM. Najbolj se je povečal nemški uvoz iz izvenevropskih držav. De-

lež čezmorskih držav se je povečal od 45,1 na 46,3%. Vrednost izvoza pa se je znižala za 8% na 3,86 milijarde RM. Tudi izvoz se je zmanjšal predvsem v evropske države. Nemška trgovinska bilanca je bila pasivna za 164,1 milijona RM, dočim je bila lansko leto aktivna.

Nemčija je letos pridelala 108.250 stotov hmelja, dočim se je druga leta gibal pridelok med 115.000 in 123.000 stotov. S priključitvijo sudetskega ozemlja je dobila Nemčija 7.514 ha hmeljskih nasadov, dočim je ostalo 3.871 ha še na Češkoslovaškem.

Francija namerava svoj letošnji

višek pšenice izvoziti v kolonije, katerim primanjkuje žita.

Zunanja trgovina Združenih držav Sev. Amerike je bila v septembru aktivna za 78,7 milijona dolarjev, dočim je bila v lanskem septembru samo za 63,4 milijona dolarjev.

Nova odkrita ležišča niklja na otoku Celebes v Nizozemski Indiji bo izkoriščala kanadska rudarska družba »The International Nickel Company of Canada«, ki že sedaj kontrolira štiri petine vse proizvodnje niklja na svetu. Najbrže bo ta družba prevzela tudi izkoriščanje novo odkritih ležišč niklja v Braziliji v bližini mesta Goyez.

Pravilnik o hitri pomoči pasivnim krajem

Javna dela namesto koroze

Ministrski svet je predpisal naslednji pravilnik o hitri pomoči pasivnim krajem:

§ 1. — 1. Radj pomoči krajem, prizadetim od hude letine, se bodo izvajala občekoristna dela v breme kreditov, ki se v ta namen odobrijo. V breme teh kreditov se bo izplačevala siromašnim osebam, ki so dela zmožne, pomoč v obliki dnin za opravljeno delo.

2. Krediti, omenjeni s prednjim odstavkom tega člena, se nalože pri Državni hipotekarni banki na razpolago ministru za socialno politiko in ljudsko zdravje.

3. Za občekoristna dela po tem pravilniku se smatrajo gradnje, popravila in preureditev nedržavnih cest. Kljub predpisom tega pravilnika pa sme minister za socialno politiko in ljudsko zdravje določiti tudi drugo vrsto občekoristnih del, če so zanja zagotavljeni krediti za nabavo materiala, ni pa kreditov za delovno moč.

4. Krediti, določeni v odstavku 1. tega člena, se smejo uporabljati samo za plačevanje dnin in prispevkov za zavarovanje za nezgode. Izjemoma se smejo uporabiti do največ 10% za nabavo raznesil s pripomočki in za druge male materialne izdatke. Za dnevnice in stroške za opravljanje poslov zaradi nadzora in kolavdacije izvršenih del se smejo porabiti največ 3% kreditov, dodeljenih za posamezne sreze oziroma občine.

§ 2. — Kredite, določene v odst. 1. člena 1. tega pravilnika, razporeja na posamezne banovine minister za socialno politiko in ljudsko zdravje.

2. Pristojni ban določi kraje, kjer naj se izvajajo občekoristna dela, in odobruje proračune in načrte za dela in kredite, potrebne za njih izvedbo.

3. Dela se izvajajo pod vodstvom in nadzorom sreskih načelnikov; sreski načelniki pa smejo prenesti te posle na posamezne občine in njihove organe.

§ 3. — Dela se izvajajo v režiji ali pa v malem akordu za posamezne posle, in to izključno le s siromašnimi delavci občani. Na vsakih 20 navadnih delavcev se sme zaposlovati po en strokovni delavec oziroma nadzornik, po možnosti iz istega kraja ali sreza. Za prevoz materiala se smejo najemati vozovi s potrebno vprego iz istega ali iz okolnih krajev.

Dnina največ 2 din na uro

§ 4. — Dnino določa po krajevnih razmerah sreski načelnik. Dnina navadnega delavca ne sme znašati več ko din 2.— na uro. Odmena za delo v malem akordu se določa po dnini din 2.— na uro, sorazmerno s povprečnim uspehom dela enega delavca na delovni dan. Dnina strokovnega delavca ali nadzornika se določijo po krajevnih običajnih cenah. Dnina za vozove se plačuje po krajevnih običajnih cenah in ne sme znašati več ko din 20.— za konja ali vola na dan in dnino din 2.— za spremljevalca na uro.

§ 5. — 1. Dela manjšega obsega do vrednosti din 50.000— kolav-

dira strokovni tehnični organ, ki ga odredi sreski načelnik... Dela večjega obsega kolavdira komisija, ki jo odredi pristojni ban.

2. Kolavdacijske dokumente in končni obračun pregleda in odobruje za dela do din 50.000— načelnik tistega sreza, pri katerem posluje pristojni tehnični razdelek, za dela čez to vsoto pa pristojna banska uprava. V teh odobrilih mora biti obsežena tudi razrešnica za upravitelja dotičnega dela.

3. Kolavdacijski zapisnik se predloži bankski upravi v pregled in odobritev...

§ 6. — Občekoristna dela se izvajajo pod upraviteljstvom posebnega upravitelja del, ki ga odredi sreski načelnik. Upravitelj del mora skrbeti za pravilno izvajanje del, za vzdrževanje reda in discipline med delavci in za pravilno izplačevanje dnin zaposlenim delavcem. Vodi seznam zaposlenih delavcev in izplačilno knjigo. Upravitelj del je dolžen upoštevati, kolikor je to le mogoče, določbe pravilnika za izvrševanje gradbenih del v režiji.

§ 7. — 1. Od kreditov, odobrenih v odstavku 1. člena 1. tega pravilnika, sme uporabiti minister za socialno politiko in ljudsko zdravje največ 5% za podeljevanje pomoči siromašnim osebam, ki so dela nezmožne.

2. Te pomoči se odobrujejo preko banske uprave. Podeljujejo se komisijsko. Komisijo sestavi sreski načelnik.

§ 8. — 1. Dnine se izplačujejo najdalj na koncu vsakega drugega tedna po tem, kolikor je dela izvršenega. Sreski načelnik lahko odredi, da se izplačata v spredaj navedenem roku največ dve tretjini dnin, ostanek pa pridržji za

mesece, ko hrane najbolj nedostaja.

2. Dnine se izplačujejo brez kakršnih koli odbitkov. Delavci, zaposleni pri občekoristnih delih, so zavezani zavarovanju za nezgode. Prispevki za to zavarovanje obremenjajo kredite, odobrene za občekoristna dela, in se plačujejo pavšalno v znesku 2% vsote, določene za izplačilo dnin.

§ 9. — 1. Za opravljanje poslov, predvidenih s tem pravilnikom, odredi minister za socialno politiko in ljudsko zdravje svojega poverjenika za prehrano pasivnih krajev. Le-ta je zlasti dolžen, imeti porabljene vsote in število porabljenih dnin v razvidu in voditi v ta namen potrebne računske in ostale knjige. Kraljevske banske uprave in sreska načelstva morajo predlagati v določenih rokih ministrstvu za socialno politiko in ljudsko zdravje (poverjeniku za prehrano pasivnih krajev) poročila in podatke, katere bi zahtevalo radi izvedbe del, določenih s tem pravilnikom, in radi pomoči pasivnim krajem.

2. Za kontrolo porabe kreditov ustanovi minister za socialno politiko in ljudsko zdravje komisijo, kateri predseduje predstavnik glavne kontrole, katere en član je šef računovodstvenega odseka pri ministrstvu za socialno politiko in ljudsko zdravje, drugi pa uradnik tega ministrstva, ki ga odredi minister za socialno politiko in ljudsko zdravje. Komisija je dolžna sestaviti zaključni račun in ga predložiti odboru za kontrolo uporabe posojila 4.000.000.000 din.

3. Natančnejše določbe za izvrševanje tega pravilnika izda minister za socialno politiko in ljudsko zdravje.

Ta pravilnik je stopil v veljavo 13. oktobra 1938.

Slaba kupčija v oblačilni stroki

Pritožbe manufakturistov in čevliariev zaradi slabe kupčije

Izredno lepa, mila in dolga jesen ima sicer dobrodejen vpliv na večino ljudi, vendar so tudi izjeme. Niso to morda kaki hipohondri, ki jih tudi lepo vreme ne spravi v dobro voljo, ampak neugodna konjunktura, ki jo povzroča lepo vreme v nekaterih strokah. Tako je oblačilna stroka tesno povezana z vremenom, ki tudi v resnici vedri in oblači.

Trgovine z manufakturnim blagom so se pravočasno založile z jesenskim in zimskim blagom, ki pa letos kar noče iti v denar. Zaradi toplega vremena vidiš po cestah v Mariboru in na deželi še prav malo zimskih sukenj. Površnike so jeli moški oblačiti šele pred dobrimi 14 dnevi. Izrazite zimske obleke je videti bore malo, saj je podnevi še tako toplo, da se nihče noče potiti in si nakopati poštenega naboda. Vreme je domala vedno suho, zato tudi še ni treba trdnih čevljev, ko se lahko še vedno shaja s poletnimi. Zim-

skega perila, kakor kaže, tudi še nekaj tednov ne bo treba jemati iz omare.

Trgovci morajo že misliti na pravočasno nabavo spomladanskega blaga in konfekcije. Kaj naj počno, ko so še tako polne zaloge zimskega blaga, od katerega bi moralo biti že najmanj dve tretjini prodanega. V jeseni si ljudje nabavljajo zimsko obleko, v drugi polovici zime pa spomladansko in tako dalje. Trgovci mora najmanj tri mesece prej pripraviti vse potrebno za novo sezijo. Krojači bi radi delali že v jeseni, da ne bo takrat, ko pritisne mrz, navala. Razdelili bi si radi delo, ki ga potem, ko pritisnejo stranke, ne bodo zmogli. Isto velja za čevliarje in za trgovino s čevlji. Enako je s perilom, pletenino, s klobuki itd. Kar velja za moške, velja seveda tudi za žensko obleko in perilo.

V oblačilni stroki je zastoj. Trgovci zbira denar, da si naroči spomladansko blago, pa ne spravi

skupaj potrebnih sredstev, ker so skladišča še polna zimskega blaga. Kdor nima dovolj kapitala — in teh je dandanes največ — se bo moral zateči k posojilnici, da dobi sredstva za nakup sezonskega blaga. In kaj z zalogami zimске kolekcije? Nekaj se bo dalo porabiti za prihodnjo zimo, toda kdo nadoknadi izgubo na obrestih? Mnogo, zelo mnogo pa bo moral trgovec prodati daleč izpod nabavne cene, samo da se iznebi blaga in spravi skupaj denar za novo blago. Najhuje je pri ženskem blagu. Tu diktrira moda, ki bo prihodnje leto gotovo predpisala druge barve in morda tudi druge vrste blaga. Tu bo izguba največja in marsikateri trgovec bo moral globoko seči v žep, da nadoknadi škodo, ki mu jo je napravilo izredno milo vreme.

Ker trgovec ne more spraviti zimskega blaga v denar, so seveda tudi naročila bolj redka, kar se občuti tudi v tekstilni stroki. Tovarne so prenapolnjene z blagom in ne vedo, kam z njim. Res je, da se trgovci zalagajo z zimskim blagom že v zgodnji jeseni, toda naročajo ga iz tovarn tudi še kasneje, če jim zaloge poidejo. Kupčija v oblačilni stroki stagnira in marsikdo se huduje nad lepim vremenom, ki se ga drugi tako zelo vsele.

A. B.

Dobave - licitacije

Štab mornarice v Zemunu sprejema do 21. novembra ponudbe za dobavo raznega usnja in volovskih kruponov.

Komanda podvodnega orožja v Kumboru sprejema do 29. novembra ponudbe za dobavo raznih vesel.

Direkcija drž. rudnika v Vrdniku sprejema do 24. novembra ponudbe za dobavo lokomerov; do 1. decembra pa ponudbe za dobavo računskega stroja.

Komanda pomorskega arzenala v Tivatu sprejema do 17. novembra ponudbe za dobavo kartonskih škotel; do 16. novembra sprejema ponudbe za dobavo rezervnih delov za čevljarjske stroje (n. pr. šil itd.); do 19. novembra pa ponudbe za dobavo matric za stroj, nožev za strojne škarje, železnih in medenih kljuk, obešalnikov za obleke itd.

Komanda pomorskega arzenala v Tivatu sprejema do 12. novembra ponudbe za dobavo vijakov, cevi, bencinskih svetilk, bencin-alkohola; do 14. novembra sprejema ponudbe za dobavo raznega orožja (svedrov), vijakov, zakovic; do dne 15. novembra sprejema ponudbe za dobavo kalcijevega karbida, kositra, morskih gob; do 16. novembra pa ponudbe za dobavo raznega orožja (kakor n. pr. merilnega materiala, pirometrov itd.).

Štab mornarice v Zemunu sprejema do 15. novembra ponudbe za dobavo pribora za pohoštvo.

Komanda podvodnega orožja v Kumboru sprejema do 19. novembra ponudbe za dobavo raznega orožja.

Direkcija drž. rudnika v Vrdniku sprejema do 24. novembra ponudbe za dobavo raznih ščetk za motorje.

LICITACIJE

Pri Direkciji šum v Zagrebu bo dne 17. novembra prodaja lesa.

Pri Direkciji pomorskega prometna v Splitu bo dne 18. novembra ofertna licitacija za dobavo motornih čolnov.

Pri Štabu zrakoplovstva vojske, materialni oddelek v Zemunu bo dne 22. novembra licitacija za nabavo motornih vozil.

Dne 28. novembra bo pri štabu zrakoplovstva vojske v Zemunu licitacija za dobavo strojev in raznega strojnega orožja.

Pri Upravi drž. monopolov v Beogradu bo dne 24. novembra ofertna licitacija za dobavo pločevinastih in okroglih spojov za potrebe tobačnih tovarn.

Strojni oddelek Direkcije drž. železnice v Ljubljani razpisuje sledeče ofertne licitacije: dne 24. novembra za dobavo instalacijskega materiala za električno segrevanje kurznihih voz; dne 26. novembra za dobavo gasilskih naprav in orožja; dne 29. novembra pa za dobavo cinka, kositra, svinčene pločevine in svinca v blokih.

Oblastna uprava bolniškega fonda pri Direkciji drž. železnice v Ljubljani razpisuje javno ofertno licitacijo za nabavo in montažo kratkovalovnega aparata s cevjo za kratkovalovno fizikalno terapijo za centralno ambulanco drž. železnice v Ljubljani. Licitacija bo 6. decembra 1938. pri oblastni upravi.

Doma in po svetu

V Beogradu so slovesno proslavili 20letnico dne, ko je srbska vojska vkorakala v Beograd.

Dr. Lavoslav Hanžek in Josip Cvetič, ki sta izstopila iz JNS zaradi njenega volivnega sporazuma z dr. Mačkom, sta sklenila v imenu svojih tovarišev s predsednikom vlade dr. Stojadinovićem volivni sporazum.

Dr. Stojadinović je pri tej priliki izjavil, da so bile enake osnovne črte programa JRZ in JNS izhodna točka za volivni sporazum. On se ni ločil od osnovnih točk programa JNS, temveč se le ni strinjal z ljudmi, ki so vodili JNS. »Zvestoba kralju in domovini, spoštovanje načela narodnega in državnega edinstva in uspehi, ki jih je ta politika dala, opravičujejo pristajanje JRZ, da gredo z zmagovalnim veseljem v volivno borbo.«

OPOZARJAMO NA DANASNI KONCERT GLASBENE MATICE, KI BO IZVAJALA VELIKO DELO »ZEDINJENJE« SLOVENSKEGA SKLADATELJA SKRANCA. KONCERT JE POD NAJVIŠJIM POKROVITELJSTVOM NJEG. VEL. KRALJA PETRA II.

Kandidate JRZ za dravsko banovino je objavil nedeljski »Slovenec«. V Ljubljani sta kandidata minister dr. Korošec in gen. tajnik Zveze industrijcev dr. Adolf Golia, namestnika pa žel. uradnik Mašič in stavbenik Kavka. V ljubljanski okolici sta kandidata min. dr. Korošec, odvetnik Stare Miloš. Od drugih kandidatov omenjamo: Črnomelj: dr. Koče, nam. Nemančič; Kamnik: bivši poslanec Štrin, nam. Novak; Kranj: Brodar, nam. Majerič; Kočevje: vet. svetnik Rigler, nam. Strnad; Krško: min. dr. Krek, nam. župan Kostonjavec Likar; Litija: dr. Lavrič, tajnik Kmet. zbor., nam. Pevec; Logatec: ravnatelj Zdravne zveze Gabrovšek, nam. župan v Blokah Rudolf; Novo mesto: min. dr. Kulovec, nam. dr. Veble; Radovljica: odvetnik dr. Šmajd, nam. Markež; Skofja Loka: ravnatelj učiteljska Dolenc, nam. Debeljak.

V mariborskem okrožju pa so naslednji kandidati: Brezice: županik Tratinik; Celje: župan Mihelčič; Dol. Lendava: dr. Klar; Gornji grad: predsednik Kmetijske zbornice Steblovnik; Slov. Konjice: dr. Sevssek; Laško: prof. Bitenc, Ljutomer: tajnik posojilnice Snoj; Maribor desni breg: Koban, nam. Ferik; Maribor levi breg: podžupan Zebot in Spindler iz Sv. Ane, nam. Wurzinger in Poljanec; Murska Sobota: Bajlec, nam. Vezir; Ptuj: tajnik JRZ Kranje; Slovenj Gradec: ravnatelj meščanske šole Theuerschuh in Šmarje pri Jelšah: odvetnik dr. Ogrizek.

Veliki shodi so bili v nedeljo po Jugoslaviji. Glavne je priredila JRZ, od teh sta bila posebno velika shoda v Petrogradu in Parizu. Na prvem je imel glavni govor min. predsednik dr. Stojadinović, na drugem pa dr. Korošec.

Umril je ravnatelj KID inž. Leon Dostal, znan kot eden naših najboljših strokovnjakov v železni industriji. Za napredek podjetij KID si je pridobil neveljnih zaslug. Slava njegovemu spominu!

70letnico svoje organizacije je praznovalo v nedeljo slovensko grafično delavstvo. Proslave so pokazale, da uživa slovensko grafično delavstvo splošne simpatije vsega prebivalstva. V lepih referatih je bilo podano vse veliko delo, ki ga je izvršila v dolgih 70 letih grafična organizacija, najpopolnejša delavska organizacija in prava elitna organizacija. K lepemu jubileju grafični organizaciji tudi naše čestitke.

Dr. Trumbič je srečno prestopil hrupo in ni več nevarnosti, da bi umrl. Mogel je že sprejeti prve obiske.

Božidar Jakac je otvoril ob 20letnici svojega umetniškega delovanja v Jakopičevem paviljonu v nedeljo razstavo svojih del. K otvoritvi se je zbral velik krog čestilcev Jakčeve umetnosti. Toplo pripravljamo obisk razstave.

Slovaška in Karpatska Ukrajina sta izgubili toliko ozemlja, da je Slovaška komaj še sposobna za samostojno gospodarsko življenje; Karpatska Ukrajina pa sploh ne več. Zadržana se bo zato naslonila čisto na Nemčijo. A tudi Češka in Slovaška se bosta morale bolj opreti na Nemčijo, da bosta tvorile z Nemčijo eno gospodarsko enoto. Pomen Dunaja se bo zato zopet dvignil, zlasti še, ker pripravljajo Nemci, da bodo s posebnimi tranzitnimi vlaki skozi Češko zvezali Dunaj po najkrajši poti s severno Nemčijo. Istemu namenu bodo služile tudi velike avtomobilske ceste, ki so se že začele delati s pomočjo Nemčije.

Praška vlada je sklenila, da zgradi novo dvotirno železnico Praga—Brno. Železnica bo veljala 580 milijonov Kč in bo dolga 190 km. Delati jo bodo začeli spomladi. Pri gradnji bo zaposlenih 25.000 delavcev.

Veliko avtomobilsko cesto skozi vso Češkoslovaško so že začeli delati. Cesta bo široka 10 do 20 metrov ter bo v zvezi z nemškimi avtomobilskimi cestami. Vodstvo cestnih del je poverjeno generalu Nošku, ki je tudi vodil zidanje češkoslovaških utrd.

Tudi Češkoslovaška bo vpeljala obvezno dolžnost za vsa vozila, da vozijo po desni strani ceste.

Praška nemška univerza se bo izselila na sudetsko ozemlje.

Uvidevnejši Madžari spoznavajo, da priključitev novih krajev ne bo ostala brez posledic na notranjo politiko Madžarske. Milijon novih državljanov se je v 20 letih na Češkoslovaškem popolnoma navadilo na demokratično življenje. Tudi agrarne reforme ti ljudje ne morejo pogrešati. Zelo verjetno je, da bodo morali sedaj madžarski magnati tudi na Madžarskem dovoliti agrarno reformo.

V Lvovu je prišlo do krvavih spopadov med Ukrajinci in poljskimi dijaki. Dijaki so napadli Ukrajinski hotel in razbili šipe, nakar so začeli iz hotela na nje streljati, da je bilo več dijakov ranjenih. Dijaki so vdrli nato v ukrajinski del mesta, ter začeli demolitirati trgovine in skladišča. Policija pa je končno vendar vzpostavila red.

Združenje bolgarskih trgovcev v Sofiji je darovalo vojnemu ministrstvu 10 milijonov levov za okrepitev bolgarskega letalstva.

Avstralija bo podvojila svojo stalno vojsko, da bo štela 20.000 mož.

Po številu letal in po dovršenosti letal presega Nemčija vse druge države. Tako je izjavil Tom Linson, podravatelj ameriške zrakoplovne družbe.

Nov tip bombnika so začeli izdelovati v Združenih državah Severne Amerike. Bombnik je težak 5 ton in ima 15 mož posadke. Vsak tak bombnik velja 1 milijon dolarjev.

Splošna arabska stavka v Palestini se je nehala in so bile trgovine zopet odprte. Zastoj v trgovini pa traja še nadalje, ker nočejo arabski šoferji voziti.

Marsejski požar je zahteval 49 smrtnih žrtev. Ni pa izključeno, da bodo v razvalinah našli še nova trupla ponesrečencev.

Velik potres je bil zopet na Japonskem. Center potresa je bil na japonskem otoku Honši ter je zajel potres 600 km daleč naokoli vse ozemlje. Podrobnosti še niso znane, že sedaj pa je gotovo, da je število smrtnih žrtev zelo veliko.

Kitajci zavračajo japonske vesti, kakor da je Japonska zasedla polovico Kitajske, ker so tri četrtine kitajske zemlje še vedno pod kontrolo prave kitajske vlade. Kitajci ne bodo odnehali, dokler ne bo Japonska izpraznila zasedenega ozemlja.

stopnik za kmetijske proizvode, sadje, sadne soke in konzerve,

733 — Ženeva: sladka rdeča in bela vina s 14—16 stopinj alkohola,

734 — Dunaj: kavčukasti dežni plašči,

735 — Anvers: surove kože zajcev in kuncev,

736 — Dunaj: tvrdka, ki ima podružnico v Londonu, želi izvažati razne predmete na londonski trg,

737 — Bruselj: surove kože zajcev in kuncev,

738 — Stockholm: ponuja se trgovinski zastopnik za Švedsko za naše tekstilne tvornice, in sicer zlasti za trikotažo (žensko perilo razen svilenega), ženske nogavice iz čiste svile, flor-nogavice (brez umetne svile) ter moške nogavice,

739 — Curih: malinov sok brez sladkorja,

740 — Bamberg: semena, deželni pridelki, stročnice, oljnatu seme, rdeča detelja, in druge vrste detelje, grah, sočivje, fižol in seme konoplje za setev,

Interesenti naj se za naslove obrnejo na Obaveštajni odsek Zavoda za pospeševanje zunanje trgovine, Beograd, Ratniški dom. Pri tem naj navedejo svoje ime in številko, pod katero je ponudba objavljena.

barva, plesira in kemično snaži obleke, klobuke itd. Skrobi in svetlolika srajce, ovratnike in manšete. Pere, suši, munga in lika domače perilo

tovarna JOS. REICH
Poljanski nasip 4-6. Selenburgova ul. 3
Telefon št. 22-72.

Italijanska zunanja trgovina

Na zasedanju za racionalno organizacijo proizvodnje in zamenjave blaga v svrhu izvedbe avtarkije je razložil minister Guarneri smerne italijske zunanje trgovine. Italija mora z drastičnimi ukrepi zmanjšati deficit trgovinske bilance, zato mora odvisni uvoz omejiti do zadnje skrajnosti. Na drugi strani pa mora povečati izvoz, da si zagotovi dotok zlata in deviz iz tujine. Minister Guarneri je navedel, da je znašala v prvih 9 mesecih letošnjega leta vrednost uvoza samo 8,3 milijarde lir proti 10,1 milijarde v letu 1937. Izvoz pa je ostal s 5,7 milijarde lir neizpremenjen. Deficit trgovinskega salda se je torej znižal od 4,4 na 2,6 milijarde lir. V letu 1937. je znašal celotni deficit 5.640 milijonov lir, dočim bo letos komaj nekaj nad 3 milijarde lir.

Nemčija hoče prevzeti vse bolgarske pridelke

Nemški gospodarski minister dr. Funk je po poročilu londonskega lista »Times« predlagal bolgarski vladi sklenitev dogovora, po katerem bi Nemčija skozi 12 let prevzemala vse bolgarske surovine, zlasti tobak, sadje, grozdje, žito, drobnico, prašiče, govejo živino, rude in kovine. Cene bi se določile v naprej za vseh 12 let. Tega blaga pa Nemčija ne bi plačevala v gotovini, temveč z orožjem vseh vrst, s stroji in drugimi industrijskimi izdelki. Tudi cene nemških industrijskih izdelkov bi se določile v naprej za vseh 12 let. Nemci trdijo dalje, da bi edino Nemčija mogla v kratkem dobaviti Bolgarski vse njej potrebno orožje. Kakor pa se poroča iz Sofije, niso tam nič kaj navdušeni nad nemško ponudbo, ker bi bila Bolgarska s sprejemom ponudbe preveč odvisna od Nemčije. Verjetno je zato, da se bodo sicer poglabili trgovinski odnosi med Nemčijo in Bolgarsko, vendar pa bo Bolgarska na vsak način skušala ohraniti svojo gospodarsko samostojnost.

Nova dvojna številka »Trgovskega tovariša«

Izšla je 9.—10. številka »Trgovskega tovariša«. Na uvodnem mestu objavlja zelo pregleden in izčrpen članek marljivega gospodarstvenika o naših kreditnih združenjih. Iz članka se jasno vidi, kako težko je zadela kriza slovenske kreditne zadruge, saj je moralo od 474 kreditnih združenj zaprositi za odlog plačil nič manj kot 254. — Zanimiv in poučen je tudi naslednji članek: Svetovna produkcija in cene. Nato razpravlja g. dr. Vinko Šarabon o vojnem gospodarstvu Japonske. Članek zasluži vso pozornost čitateljev. — Lepo dopolnilo k uvodnemu članku je naslednji članek o slovenskih regulativnih hranilnicah v l. 1936. in 1937. Sledita članka: Svetovni blagovni trg in Mednarodni gospodarski položaj. — Zelo izčrpen in informativen je naslednji članek: Naše gospodarstvo v jeseni 1938. Tudi ta pregled je napisal g. D. P. Pregled obsega vse glavne panoge našega gospodarstva ter je zelo skrbno izdelan. Sledijo še članki: Kaj prinaša v življenju uspeh? — Trst — Zboljanje v U. S. A. — Mednarodna konferenca za uporabo lesa — Henry Ford — 75letnik in Trajno dobra zaposlenost v svetovni gradbi ladij. — Številko zaključuje Listek in Društvene vesti.

Nova dvojna številka »Trg. tovariša« se odlično priporoča. Trgovci, naročajte jo in skrbite, da jo vaši pomočniki in vajenci redno čitajo. Čimbolj je naobražen namješčenec, tem bolje more delati za napredek podjetja.

Konkurzi - poravnave

Uvedeno je poravnalno postopanje o premoženju trgovca Alojzija Milavca v Planini pri Rakeku. Poravnalni sodnik Detela, poravnalni upravnik odvetnik dr. Ciril Krašovec. Narok za sklepanje poravnave dne 15. decembra ob 9. uri. Rok za oglasitev do 25. novembra.

Končano je poravnalno postopanje usnarja in posestnika Leopolda Zupana v Kranju.

»Službeni list«

kralj. banke uprave dravske banovine z dne 2. novembra objavljajo: Pravilnik o obliki, sestavi in oznamovanju elektroštevcev in o mejah njih natančnosti — Avtentično tolmačenje 1. odst. 2. člena uredbe o likvidaciji kmetijskih dolgov — Razne mednarodne konvencije in razne objave iz »Službenih novin«.

Radio Ljubljana

Torek dne 8. nov. 11.00: Šolska ura: November doma in v prirodi, dialog — 12.00: Plošče — 12.45: Poročila — 13.00: Napovedi — 13.20: Operna glasba (radijski orkester) — 14.00: Napovedi — 18.00: Radijski orkester — 18.40: Gradovi na Gorenjskem, II. del (Leo Pettauer) — 19.00: Napovedi, poročila — 19.30: Vzgojni pomen življenja in dela Vuka Karadžića — 19.50: Vesela kronika — 20.00: Gluck: Ifigenija na Aulidi, uvert. (plošče) — 20.10: Franc Remec: Samo, prvi slovenski kralj (Izvajajo člani rad. igralske družine) — 21.00: Prenos iz Rima: Hristič: Suton, opera — 22.00: Napovedi, poročila.

Sreda dne 9. nov. 12.00: Citre in mandoline (plošče) — 12.45: Poročila — 13.00: Napovedi — 13.20: Radijski šramel — 14.00: Napovedi — 18.00: Mladinska ura: Zgodovina vina glasbe (dr. A. Dolinar) — 18.40: Vojna in mir v luči mednarodnega prava (Roman Rus) — 19.00: Napovedi, poročila — 19.30: Nac. ura: Leposlovci Primorskega Zagorja — 19.50: Prirodopisni kotiček (prof. Fr. Pengov) — 20.00: Orgelski koncert, Sodelujeta: prof. Pavel Rancigaj (orgle), gđc. Vida Rudolfova (samospevi) — 21.15: Koncert na violončelu, izvaja gosp. Čenda Sedelbauer, pri klavirju g. prof. M. Lipovšek — 22.00: Napovedi, poročila — 22.15: Prenos lahke glasbe iz restavracije »Emona«.

Taks je preveč

435 din za prekoračenje policijske ure

Vse naše poslovno življenje je preobremenjeno s taksami. Kamor se človek obrne, povsod ga čaka taksa. Posebno pa so obdarjeni s taksami gostinski obrati. Nič manj kot 45 raznih taks osrečuje gostinske obrate. Kako pretirane so že te takse, naj pokaže naslednji primer.

Za časa veleseljma, ko je podaljšana policijska ura do 2. ure zjutraj, je imel neki gostilničar v Ljubljani dobro uro kasneje še odprt lokal. Vsakdo ve, da je splošno prepričanje ljudi v Ljubljani, da ob veleseljskih dneh tako rekoč sploh ni policijske ure. Spraviti zato ljudi iz gostilne, posebno če je družba dobre volje, je za gostilničarja silno težko, zlasti če gre za stalne goste. Če gostilničar malo ostreje nastopi, se najbrže gostom zameri tako, da ga zapuste za vedno. Če tako ne nastopi, pa ostanejo gostje še v gostilni, policijska ura je prekoračena in gostilničar mora plačati kazen. Ta kazen pa ni majhna, temveč zaradi raznih taks naravnost oderuška.

Tako se je pripetilo našemu gostilničarju, da je bil za prekoračenje policijske ure obsojen, in sicer nič manj kot

za 435 din.

Za dobro uro prekoračenja policijske ure 435 din. Kje naj gostilničar zasluži ta denar v eni uri od ene mize gostov! Ves dan ni imel gostilničar tega zaslužka in zaradi ene ure prekoračenja policijske ure takšna globa. Gostilničar je odšel na policijo, da razloži, da je ta globa pretirana. Na policiji so mu nato sporočili, da globa nikakor ni visoka, temveč da so mu naložili najnižjo dopustno globo. Ta globa je tako visoka le zaradi taks. In napisali so mu, kako je prišlo do teh 435 din:

din
50' — najnižja globa,
30' — banska taksa,
30' — državna taksa,
200' — banovinska taksa za podaljšanje policijske ure,
50' — mestna davščina,
50' — globa (trgov. sklad),
25' — državna taksa.

Če bi se pa hotel gostilničar pritožiti proti tej kazni, bi moral plačati najprej 145' — din za razne takse.

Menda res ni treba še nadalje dokazovati pretiranost sedanjih taks. Primer, ki smo ga navedli, govori pač sam dovolj zgovorno. Tudi takse morajo biti v nekem skladu s poslovnim življenjem. Današnje niso in zato jih je treba revidirati!

Povpraševanja po našem blagu v tujini

720 — Curih: ponuja se zastopnik za les,
721 — Köln: platno za jadra,
722 — Firth (Nemčija): zastopnik se seli v USA ter želi tam zastopati tudi naše tvrdke,
723 — Berlin: mravljinčna jajca,
724 — Bradford (Anglija): strižena volna,
725 — Budimpešta: orehi,
726 — Patras: ponuja se zastopnik za fižol,
727 — Buenos Aires: zastopni-

ška tvrdka se zanima za vse naše izvozne proizvode,

728 — London: izdelki iz protja, živila, proizvodi hišne industrije, razne surovine,

729 — Broocklyn: zamaški za steklenice iz staniola, pozlačeni in posrebreni,

730 — London: svinjske kože,

731 — Bremen: zmleta in zmleta paprika,

732 — Tel-Aviv: ponuja se za-

CARINSKE IN TARIFNE POVLAŠTICE IN REKLAMACIJE POSREDUJE

SLOVENSKO PODJETJE V BEOGRADU

Centralno transportno društvo Z. O. Z., Beograd, Kolarčeva 1/III

Vrši vse mednarodne transporte, zlasti vodne transporte na Savi in Donavi kot pooblaščen agentura Južnoslovenske Rečne Plovidbe za Slovenijo. Reekspedicija za vse balkanske države.